

Сергій ГАКМАН,

заступник директора-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій, кандидат історичних наук, доцент

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-МОЛДОВСЬКО-РУМУНСЬКОЇ ТРАНСКОРДОННОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (продовження, початок у №4 2011р.)

Проекти транскордонного впливу в трьох країнах також здійснюються за мережевою програмою «Схід-Схід: партнерство без кордонів» (Міжнародний фонд «Відродження», фонд «Сорос Молдова» та фонд «Сорос-Румунія»). У 2005-2007 рр. було підтримано 26 проектів на загальну суму 800 тис. доларів США в рамках тристоронніх конкурсів. З метою просування демократичних цінностей та зміцнення засад сталого розвитку регіону був започаткований спеціальний напрямок «Україна – Румунія – Молдова» (в його рамках проекти фінансувалися і в 2008 – 2011 рр.).

У реалізації проектів за цією програмою брали участь і чернівецькі організації. Так, за ініціативи Румунської національної ради з питань біженців у партнерстві з Чернівецьким обласним громадським об'єднанням «Буковинські перспективи» та неурядовою організацією «Salvați sorii» (Республіка Молдова), у 2008 р. був реалізований проект «Регіональні тенденції і підходи до проблем міграції та притулку», в рамках якого було проведено три міжнародні семінари (в Яссах, в Чернівцях та в Кишиневі). Учасники проекту – експерти різних державних органів та представників громадського сектору трьох країн, причетних до вирішення проблем мігрантів та біженців, виробили відповідні механізми щодо захисту прав одного з найбільш

обездолених верств населення – вимушених мігрантів та біженців.

За ініціативи Чернівецького обласного громадського об'єднання «Буковинські перспективи» та Чернівецького центру підвищення кваліфікації у 2008 р. був реалізований проект «Громадський моніторинг розпорядчої діяльності місцевого самоврядування України, Республіки Молдова та Румунії щодо їх адаптації до вимог ЄС». Партнерами в реалізації проекту стали Міжнародна асоціація малого та середнього бізнесу «Small Euro Business» (м.Белць, Республіка Молдова) та Національна асоціація лобювання та переговорів» (м.Бухарест, Румунія). В ході трьох міжнародних семінарів (м.Чернівці, Україна; м. Белць, Республіка Молдова та м. Сучава, Румунія) були вироблені пропозиції для органів влади та широкої громадськості щодо посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прикордонні трьох країн.

Продовжуючи традиції цієї програми у 2010 – на початку 2011 р. Благодійним фондом «Суспільні ресурси та ініціативи» (м. Чернівці, Україна) був здійснений проект «Розширення впливу неурядових організацій та засобів масової інформації на рівень прозорості влади в українсько-молдовсько-румунському транскордонному регіоні». Партнерами в реалізації проекту виступили:

Міжнародна асоціація малого та середнього бізнесу “Small Euro Business” (м. Белць, Республіка Молдова), Благодійна фундація «АНА» (м. Сучава, Румунія) та Чернівецьке обласне громадське об’єднання “Буковинські перспективи”. Під час реалізації проекту представники громадських організацій прикордонних регіонів трьох країн створили Транскордонну платформу неурядових організацій з міжрегіонального співробітництва, націлену на посилення впливу громадськості на процес підзвітності та прозорості влади, сприяння сталому розвитку регіонів та громад. Першим кроком щодо пошуків участі широкої громадськості у транскордонному співробітництві стало звернення членів Платформи з конкретними пропозиціями щодо включення представників НУО до робочих органів Єврорегіону «Верхній Прут». При позитивній реакції на нього органів влади вплив неурядових організацій буде значно посиленим.

Щорічно, в рамках Програми «Схід-Схід: партнерство без кордонів» оголошуються нові конкурси. Зокрема у 2010 р. – “Міжнародний досвід впливу громадянського суспільства на демократичні перетворення”, у 2011 р. – “Міжнародний досвід впливу громадянського суспільства на демократичний розвиток”, у 2012 р. – “Міжнародне партнерство для розвитку демократії та сприяння реформам”.

Стосовно ж європейських програм, зазначимо, що паралельно з програмами Європейського інструменту сусідства і партнерства реалізуються також проекти за транснаціональною програмою співробітництва “Південно-Східна Європа”. 28 квітня 2011 року розпочався перший етап третього конкурсу

заявок на участь в програмі. Нещодавно повноправним учасником реалізації Програми стала Україна у складі Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської та Одеської областей, бюджет вказаного конкурсного відбору заявок для України та Республіки Молдова становить 1 млн. євро (бюджет Європейського інструменту сусідства та партнерства) з обов’язковим 10% співфінансуванням.

Водночас, з 2007 р. був запроваджений новий бюджетний цикл ЄС. Стратегічний документ ЄІСП 2007-2013 (загальний бюджет близько 1,1 млрд. євро) запропонував новий підхід до програми. Відповідно до цього, Програми сусідства 2004-2006 між Румунією та Україною, Румунією та Республікою Молдова були перегруповані в нову – «Румунія-Україна-Республіка Молдова». Крім того, фінансові інструменти PHARE та TACIS були трансформовані в єдиний Європейський інструмент сусідства та партнерства – ЄІСП, що, безумовно, полегшить управління транскордонними проектами та сприятиме більш тісному залученню партнерів з різних країн. У рамках програми ЄІСП започаткована спільна операційна програма «Україна-Румунія-Республіка Молдова» (Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova) 2007-2013. Фінансування операційної програми складає 126,72 мільйонів євро і фінансується не лише програмою ЄІСП, а й національними фондами. Україна є учасником ще трьох програм транскордонного співробітництва в рамках ЄІСП: «Україна-Польща-Білорусь» (бюджет Програми – 186,201 млн. євро), «Україна-Угорщина-Словаччина-Румунія» (бюджет Програми – 68,638 млн. євро), «Чорне море» (бюджет Програми – 17,306 млн. євро).

Особливістю цих програм є відсутність при їх впровадженні щорічних програм дій та уніфіковані процедури для всіх країн-учасниць (фінансування, звітність тощо). Країни-учасниці Програм розробили спільні операційні програми на весь термін впровадження ЄІСП. До затвердження програми «Румунія-Україна-Молдова» співпраця трьох країн, відбувалась в двосторонньому форматі: між прикордонними регіонами Румунії та Украї-

Підписання меморандуму про створення Транскордонної платформи неурядових організацій з міжрегіонального співробітництва

ни, а також Румунії та всієї території Республіки Молдова в рамках Програм сусідства 2004-2006. Як відомо, в рамках цих програм діяли різні правила для країн-учасниць, так само, як і різні доступні бюджети для заявників у рамках інструменту PHARE для Румунії та TACIS, для Республіки Молдова та України. Об'єднання в єдиний ЄІСП полегшить управління транскордонними проектами та сприятиме більш тісному залученню партнерів з різних країн.

Територія Програми охоплює наступні регіони: в Румунії – повіти Сучава, Ботошань, Яси, Васлуй, Галац і Тульча; в Україні – Одеську та Чернівецьку області; в Республіці Молдова – усю територію. Крім того, до Програми включені декілька прилеглих регіонів, що можуть позитивно впливати на співпрацю на прикордонній території та залучатися до виконання проектів в якості партнерів з можливістю отримання до 20% від загального бюджету проекту: в Румунії – повіт Браїла; в Україні – Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська (12 районів), та Хмельницька області (10 районів).

Стратегія реалізації операційної програми ґрунтується на чотирьох ключових завданнях Стратегічного документу ЄІСП ПКС, а саме: сприяння економічному та соціальному розвитку регіонів по обидва боки спільного кордону; вирішення спільних проблем; забезпечення ефективних і захищених кордонів; сприяння місцевим прикордонним заходам у форматі «від людини до людини».

Відповідно до різноманітності та складності діяльності, якої вимагає виконання кожного з пріоритетних завдань, була визначена

основна типологія потенційних бенефіціаріїв (вигодонабувачів), що включає: державні органи влади, місцеві, регіональні та центральні адміністрації, університети, громадські організації, торговельно-промислові палати тощо.

Кінцевий термін подання заявок для 1-2-го пріоритетів був 28 жовтня 2009 р., для 3-го пріоритету – 28 вересня 2009 р.

До конкурсу потрапило 322 заявки, серед яких 145 апліканти були з Румунії, 113 – з Республіки Молдова та 64 – з України. За пріоритетами: до 1-го пріоритету – 171 проект, до 2-го – 95, до 3-го пріоритету – 156.

Майже два роки тривав процес оцінювання заявок (за деякими проектами до цього часу ще немає остаточного вирішення). Після завершення цього процесу за 3-ім пріоритетом «Сприяння заходам типу «від людини до людини» були відібрані 62 проекти, аплікантами яких були: 48 – з Румунії, 9 – з Республіки Молдова та 5 – з України. Спільний моніторинговий комітет Програми вирішив додати до призначеного бюджету цього пріоритету близько 2,6 млн. євро. Таким чином загальний бюджет пріоритету складає 7,6 млн. євро.

14 листопада 2011 р. розпочався другий конкурс проектних пропозицій Спільної операційної програми «Румунія – Україна – Республіка Молдова 2007-2013». На реалізацію проектів за цим конкурсом виділено 26 135 879 євро. Спільний технічний секретаріат отримав 1063 концептуальних нот проектних пропозицій, у т. ч. 362 за першим пріоритетом («Формування конкурентоздатної економіки на прикордонній території»), 230 – за другим («Екологічні виклики і готовність до надзвичайних ситуацій») та 471 – за третім («Співпраця «Від людини до людини»).

Тим не менш існує низка проблемних аспектів, які не дозволяють повною мірою використовувати ті можливості, які надає вищезазначена Програма, а саме:

1. Низький рівень інформованості потенційних бенефіціаріїв щодо існуючих транскордонних програм. Хоча розповсюдження інформації відбувається через різноманітні

конференції, семінари та круглі столи, проте недостатнім є рівень залучення ЗМІ до інформування громадськості щодо перспектив участі в операційній програмі, що значно звужує коло експертів та організацій, які б могли виступити партнерами у запланованих транскордонних проєктах;

2. Обмеженість повноважень регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування в сфері зовнішньоекономічної діяльності та транскордонного співробітництва. Вдосконалення законодавства в цій галузі запізнюється;

3. Майже повна відсутність координації проєктних заявок, що подаються на розгляд з регіональними пріоритетами. Їх поєднання з наявними бюджетами регіональних програм може суттєво збільшити позитивний вплив від їх реалізації та досягти додаткових результатів, які неможливі в існуючих умовах;

4. Складність процедури отримання віз у країни ЄС, що гальмує розвиток транскордонного співробітництва України з державами-сусідами, стримує активізацію ділових відносин у прикордонних територіях (на жаль, до цього часу не підписаний українсько-румунський договір про малий прикордонний рух);

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що єврорегіонами на кордонах України вжиті конкретні заходи щодо утвердження принципів добросусідства, та ефективного регіонального співробітництва у всій багатоманітності форм їх прояву. Транскордонне співробітництво в гуманітарній галузі набирає все більших обертів. Цьому сприяли програми сусідства Європейського Союзу PHARE і TACIS та інші програми, спрямовані на міжрегіональний діалог і демократизацію суспільства. Цій співпраці сприятиме у подальшому Спільна операційна програма «Румунія-Україна-Молдова 2007-2013», яка створює реальну можливість практичної реалізації євроінтеграційних прагнень України. Ідеї регіонального співробітництва, пошук взаємовигідних рішень стають основою майбутніх взаємин між країнами і позитивно впливають на внутрішні процеси в наших державах. Активна участь у проєктах ЄС сприяє наближенню України в цілому та окремих її регіонів до євро-

Прийнятна територія Спільної операційної програми «Україна-Румунія-Республіка Молдова»

пейських стандартів є ще одним інструментом налагодження співпраці та взаєморозуміння з сусідніми державами.

Для подальшого розвитку транскордонного співробітництва та активізації роботи в гуманітарній проєктній діяльності, на наш погляд, необхідно здійснити низку заходів:

- залучати експертів з транскордонного співробітництва регіональною та місцевою владою для організації науково-методичного супроводження реалізації транскордонних програм;
- організувати спеціальні навчальні програми та семінари для державних службовців, лідерів неурядових організацій та інших потенційних аплікантів з тематики транскордонного співробітництва, підготовки та менеджменту проєктів;
- сформувати систему заохочення громадських організацій, місцевих органів влади, закладів освіти і культури до участі в транскордонних проєктах;
- за підтримки консульських установ сусідніх європейських країн домогтися створити особливий механізм для візової підтримки учасників транскордонної діяльності;
- домагатися від керівництва адміністративно-територіальних одиниць-членів єврорегіонів підтримки участі неурядових організацій в транскордонній співпраці, забезпечивши їх належне представництво у всіх робочих органах єврорегіонів.